רב פפא אמר. לעולם מלקות ממש ומאי בעל לוקה לא בעל איסו לוקה דקאמר בהך ברייתא ממון דמאה סלע קאמר: **חצי ערכו.** לפי שנוי דערך קלוב בפרשה[ט] לפי השנים: **גזירה חצי ערכו.** דמשמע חצי ערך שלם שקלוב לו לפי שנים: **אטו ערך חציו.** עלי והאומר ערך חציו עלי או ערך ראשי או לבי עלי נותן ערך שלם דהוה ליה מעריך אבר שהנשמה תלויה בו וגבי ערכין כתיב (ויקרא כז) בערכך נפשות שהמעריך אבר שהנשמה תלויה בו נותן קלבה שנתנה בו תורה: **ויסרו מויסרו ויסרו מכן.** כתיב הכא ויסרו אותו וכתיב גבי סורר ומורה[י] ויסרו מה להלן בן עמו אף כאן בן עמו והיינו ויסרו דהכא מויסרו דהתם וההוא ויסרו דהתם מבן שעמו דלגמריה לבן שעמו על ויסרו דהכא והדר יליף בן דאייתינן הכא מבן והיה אם בן הכות מה התם מלקות אף הכא מלקות: **ונשמרת מכל דבר רע.** וכל מקום שנאמר השמר פן ואל תעשו אלא לא תעשה[כ]: **לכדרכי פנחס.** במסכת עבודה זרה: **שלא יהרהר ביום ויבא לידי טומאה בלילה.** דסמיך ליה כי יהיה בך איש וגו'[ל]: **רב לזה.** ורכיל לשון רב לי תהיה: **לא אמר לעדיס.** המעדיס על זותה: **שכרן בקרקע.** לרבי יהודה מהו כיון דמרבית גמר כסף או אוכל בעינן דהוו מטלטלין דכתיב לענין רבית או דלמא לממון הוא דגמר ג"ש ואפי' מקרקעי: **על נשואין הראשונים.** כנסה ולא הוליד ש"ל וגרשה והחזירה ואחר כך מוליד שם רע לא מצאתי בתולים לנישואין קמאי: **ולא ליבם.** אין יבם שהוליד שם רע על נישואי אחיו בכלל פרשה זו לטעון טענת בתולים. איפשיטא ליה בעיא בתרייתא: **ויבא מעיקרא יש לה כתובה מנה.** קסבר כנסה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה יש לה כתובה מנה: **כשרי בתולים.** עדיס שיזימו או יכחישו את אלו ויכשירו את בתך לבתולה גמורה: **כשרי בתולי בתי.** עדיס המזימין את עדיו: **שלא מיגו שחלף הכסוב.** משכבי אשה כתיב [ויקרא יח] שני משכבותיה שוין לכל משפט ערוות: **במוליד שם רע חלק.** שאם הביא עדיס שנבעלה ארוסתו שלא כדרכה ונמצאו זוממין אינו נותן מאה סלע דלא מצאתי בתולים כתיב[מ] במקום בתולים: **אינו חייב עד שיבעול שלא כדרכה ויוליד שם רע כדרכה.** כלומר כשבעל נאמרו דברים ובעילתו אפילו היא שלא כדרכה כי היכי דלא חלק בשאר עונשין אבל ביאה של זנות שהוא מוליד לנו עליה צריך שיאמר על ביאה כדרכה ולקמן מפרש לה: אחידי

אתיא שימה שימה. נראה דלאו ג"ש גמורה היא מדבעי בסמוך שכרן בקרקע או בפחות משוה פרוטה מהו אף ע"ג דאין רבית בקרקע אלא דווקא דומיא דכסף ואוכל ולא בפחות משוה פרוטה מדאמר ברים איזהו נשך (ב"מ דף סא. ושם) למה לי דכתב רחמנא לאו בגזל לאו ברבית לאו באונאה ואם יש רבית בפחות משוה פרוטה הא איצטריך לאו ברבית לפחות משוה פרוטה והכי נמי לא ילפינן מיניה דמה לרבית שכן יש בפחות משוה פרוטה והא דאמר בערכין (דף לא. ושם) גבי בתי ערי חומה רבית הוא אלא שהתורה התירתו התם חשיב ריבית לפי שעומד בבית בשכר המתנת מעותיו אבל אם אדם לוה שדה שאם שטפה נהר יפרע לו שדה ואפי' או עשר גפנים טעונות פגין או בוסר בי"א דלכולי עלמא בקרקע דמיא לשבועה ולכל דבר שמא כי הא גוונא לא הוי רבית בקרקע:

בשלמא לר"א בן יעקב היינו דכתיב ופרשו השמלה. תימה דע"כ בשיש עדיס שזינתה איירי דמשוס שלא ימצאו על השמלה דס בתולים אין להוכיח מ"כ מה תועלת יש בפרישת השמלה דפשיטא דלא מיתכחשי עדיס בשביל כך דיש לתלות שהנואף הטה וי"ל דסבר דלא מיתייב אלא אם כן העיז פניו לשנות הידוע שמתליף להראות השמלה בלא בתולים לבית דין ומצאו שקרן שהיא מלאה דס:

דברים ששם לה. לא מלשון שמלה דיש דהא מפרש בברייתא דמייתי שמלה כשמלה מדשה אלא לשנא דקרא נקט ושם לה עלילות דברים: ומימא

רב פפא אמר מאי בעל לוקה דקתני התם ממון וקרי ליה לממון מלקות אין והא [6]תנן [7]א האומר חצי ערכי עלי נותן חצי ערכו רבי יוסי בר' יהודה אומר לוקה ונותן ערך שלם לוקה אמאי אמר רב פפא לוקה בערך שלם מאי טעמא גזירה חצי ערכו אטו ערך חציו [2]וערך חציו הוי ליה אבר שהנשמה תלויה בו ת"ר [4]וענשו אותו זה ממון [2]ויסרו זה מלקות בשלמא וענשו זה ממון דכתיב וענשו אותו מאה כסף ונתנו לאבי הנערה אלא ויסרו זה מלקות מנלן [3]א"ר אבהו למדנו יסרו [3]מיסרו ויסרו מבן ובן מבן [4]והיה אם בן הכות הרשע אזהרה למוציא שם רע מנלן ר' אלעזר אמר [5]מלא תלך רכיל רבי נתן אומר [6]מונשמרת מכל דבר רע ורבי אלעזר מאי טעמא לא אמר מהאי ההוא מיבעי ליה לכדר' פנחס בן יאיר ונשמרת מכל דבר רע [7]מכאן אמר ר' פנחס בן יאיר [8]אל יהרהר אדם ביום ויבא לידי טומאה בלילה ור' נתן מאי טעמא לא אמר מהאי ההוא [9]אזהרה לב"ד שלא יהא רך לזה וקשה לזה [10]ה לא אמר לעדים בואו והעידוני והן מעידים אותו מאליהן הוא אינו לוקה ואינו נותן מאה סלעים [11]היא וזוממיה מקדימין לבית הסקילה היא וזוממיה סלקא דעתך אלא או היא או זוממיה מקדימין לבית הסקילה טעמא דלא אמר להו הא אמר להו אע"ג דלא אגרינהו לאפוקי מדר' יהודה דתניא רבי יהודה אומר אינו חייב עד שישכור עדים מ"ט דר' יהודה אמר ר' אבהו אתיא שימה שימה כתיב הכא [7]ושם לה עלילות דברים וכתיב התם [8]לא תשימון עליו נשך מה להלן ממון אף כאן ממון אמר רב נחמן בר יצחק וכן תני רב יוסף צידוני בי רבי שמעון בן יוחאי אתיא שימה שימה בעי רבי ירמיה שכרן בקרקע מהו בפחות משוה פרוטה מהו שניהם בפרוטה מהו בעי רב אשי [12]הוציא שם רע על הנישואין הראשונים מהו על נשואי אחיו מהו פשוט מיהא הדא [13]דתני ר' יונה [9]את בתי נתתי לאיש הזה [7]לזה ולא ליבם מאי רבנן ומאי ר' אליעזר בן יעקב דתניא [14]ביצד [15]הוצאת שם רע בא לבית דין ואמר פלוני לא מצאתי לבתך בתולים אם יש עדים שזינתה תחתיו יש לה כתובה מנה אם יש עדים שזינתה תחתיו יש לה כתובה מנה בת סקילה היא הכי קאמר אם יש עדים שזינתה תחתיו בסקילה זינתה מעיקרא יש לה כתובה מנה נמצא ששם רע אינו שם רע הוא לוקה ונותן מאה סלע בין בעל ובין לא בעל רבי אליעזר בן יעקב אומר לא נאמרו דברים הללו אלא כשבעל בשלמא לרבי אליעזר בן יעקב היינו דכתיב [10]ובא אליה ואקרב אליה אלא לרבנן מאי ובא אליה ואקרב אליה ובא אליה בעלילות ואקרב אליה בדברים בשלמא לרבי אליעזר בן יעקב היינו דכתיב [11]לא מצאתי לבתך בתולים אלא לרבנן מאי לא מצאתי לבתך בתולים לא מצאתי לבתך כשרי בתולים בשלמא לרבי אליעזר בן יעקב היינו דכתיב [11]ואלה בתולי בתי אלא לרבנן מאי ואלה בתולי בתי [15]ואלה כשרי בתולי בתי בשלמא לר"א בן יעקב היינו דכתיב ופרשו השמלה אלא לרבנן מאי ופרשו השמלה אמר רבי אבהו פרשו מה ששם לה כדתניא ופרשו השמלה [16]מלמד שבאין עדים של זה ועדים של זה ובוררין את הדבר כשמלה חדשה רבי אליעזר בן יעקב אומר דברים ככתבן שמלה ממש שלח רבי יצחק בר רב יעקב בר גיורי משמיה דרבי יוחנן אע"ג [2]שלא מצינו בכל התורה כולה שחלק הכתוב בין ביאה כדרכה לביאה שלא כדרכה למכות ולעונשין אבל מוציא שם רע חלק [5]אינו חייב עד שיבעול שלא כדרכה ויוציא שם רע כדרכה כמאן אי כרבנן אף על גב דלא בעל אי כר' אליעזר בן יעקב אידי

מסורת הש"ס

א) [ל"ל והא תניא פירוש בגיטות], ב) ערכין כ. [תוס' ערכין פ"ג ע"ב], ג) סנהדרין עא., ד) ע"ז כ: ע"ש שקלים פ"ג ה"ג, ה) [תוס' פ"א ע"ב], ו) [לעיל מה.], ז) לעיל כב., ח) לעיל יח., ט) [ויקרא כז], י) [דברים כא], כ) [עירובין לו.], ל) [דברים כג], מ) [דברים כב],

תורה אור השלם

1. וְעָנְשׁוּ אֹתוֹ מֵאָה כֶסֶף וְנָתְנוּ לַאֲבִי הַנַּעֲרָה כִּי הוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל וְלוֹ תִהְיֶה לְאִשָּׁה לֹא יוּכַל לְשַׁלְּחָהּ כָּל יָמָיו:
דברים כב יט

2. וְלָקְחוּ זִקְנֵי הָעִיר הַהִוא אֶת הָאִישׁ וְיִסְּרוּ אֹתוֹ:
דברים כב יח

3. כִּי יִהְיֶה לְאִישׁ בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה אֵינֶנּוּ שֹׁמֵעַ בְּקוֹל אָבִיו וּבְקוֹל אִמּוֹ וְיִסְּרוּ אוֹתוֹ וְלֹא יִשְׁמַע אֲלֵיהֶם:
דברים כא יח

4. וְהָיָה אִם בֶּן הַכּוֹת הָרְשָׁע וְהִפִּילוֹ הַשֹּׁפֵט וְהִכָּהוּ לְפָנָיו כְּדֵי רִשְׁעָתוֹ בְּמִסְפָּר:
דברים כה ב

5. לֹא תֵלֵךְ רָכִיל בְּעַמֶּיךָ לֹא תַעֲמֹד עַל דַּם רֵעֶךָ אֲנִי יְיָ:
ויקרא יט טז

6. כִּי תֵצֵא מַחֲנֶה עַל אֹיְבֶיךָ וְנִשְׁמַרְתָּ מִכֹּל דָּבָר רָע:
דברים כג י

7. וְשֵׁם לָהּ עֲלִילֹת דְּבָרִים וְהוֹצֵא עָלֶיהָ שֵׁם רָע וְאָמַר אֶת הָאִשָּׁה הַזֹּאת לָקַחְתִּי וָאֶקְרַב אֵלֶיהָ וְלֹא מְצָאתִי לָהּ בְּתוּלִים:
דברים כב יד

8. אם כֶּסֶף תַּלְוֶה אֶת עַמִּי אֶת הֶעָנִי עִמָּךְ לֹא תִהְיֶה לוֹ כְּנֹשֶׁה לֹא תָשִׂימוּן עָלָיו נֶשֶׁךְ:
שמות כב כד

9. וְאָמַר אֲבִי הַנַּעֲרָ אֶל הַזְּקֵנִים אֶת בִּתִּי נָתַתִּי לָאִישׁ הַזֶּה לְאִשָּׁה וְישֹׂנְאָהָ:
דברים כב טז

10. כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבָא אֵלֶיהָ וּשְׂנֵאָהּ:
דברים כב יג

11. וְהִנֵּה הוּא שָׂם עֲלִילֹת דְּבָרִים לֵאמֹר לֹא מָצָאתִי לְבִתֵּךְ בְּתוּלִים וְאֵלֶּה בְתוּלֵי בִתִּי וּפָרְשׂוּ הַשִּׂמְלָה לִפְנֵי זִקְנֵי הָעִיר:
דברים כב יז

עין משפט נר מצוה

לב א ב מיי' פ"ג מהל' ערכין הל' ב סמג עשין קכח:
לג ג מיי' פכ"ח מהל' מיאסורי ביאה הל' ה כה סמג לאוין קכו טוש"ע אה"ע סי' כג סעיף ג:
לד ד מיי' פכ"ח מהל' סנהדרין הל' ח סמג עשין קמ טוש"ע מ"מ סי' ז סעי' ח:
לה ה מיי' פ"ג מהל' נערה בתולה הל' יא טוש"ע סי' קכו:
לו ו ז מיי' שם הל' ט:
לז ח ט י מיי' שם הל' ו יב:
לח כ מיי' פ"ח מהל' מיאסורי ביאה הל' י טז יח סמג לאוין כ טוש"ע אה"ע סי' כ סעי' ח בהגה"ה:
לט ל מיי' פ"ג מהל' נערה הל' י:

מוסף רש"י

למדנו יסרו מיסרו. ויסרו דמוליד שם רע מויסרו אותו דבן סורר ומורה, וההוא ויסרו דבן סורר ומורה למדנו מבן דכתיב גבוה בן וההוא בן למדנו מבן ויהיה אם בן הכות הרשע (סנהדרין עא:). **ונשמרת מכל דבר רע.** וסמיך ליה כי יהיה בך איש אשר לא יהיה עיסור מקרה לילה, וקא מזהר ליה להשמר שלא יבא לידי כך (ע"ז כ:). **היא.** אם אמת היה, **וזוממיה.** עדים שהיו מעידים על זנותה ונמצאו זוממין, מקדימין לבית הסקילה. כלומר ישכימו בנקל לשם כי אין לשם גם והמלטה מן המיתה הזאת (לעיל מה.). **היא וזוממיה סלקא דעתך.** אם אמת היה אין שקר, אלא או היא. אם אמת, **או זוממיה.** אם שקר (שם). **לזה ולא ליבם.** אם הוליד שם רע על נישואי אחיו, שאין היבם ניזון כמוליד שם רע לענגה במאה כסף (לעיל כב.). **ביצד הוצאת שם רע.** לענגה מאה כסף אם שקר וליסקל אם אמת היה, בא לבית דין. זקוק לגוזל לב"ד ואומר כו' (לעיל יא.).

ואימא לדידה. תימה היכי מלי למימר שיהא שלה הא אמרינן בפרק קמא דקידושין (דף ד:) ואלטוריך למכתב כי יקח ואלטוריך למכתב ולאלה חנם דאי כתב רחמנא כי יקח הוי אמינא כספא דידה הוי כתב רחמנא ולאלה חנם ואומר ר"י דהתם לפי מסקנא דשמעתין קאמר דאמר יליף דכוותה קא ממעט אבל אי לאו היה שום משמעות מוליאה חנם שיהא של אב מייתורא לא הוה אמרינן שיהא שלו: **השתא** אביה מקבל קידושיה דכתיב **את בתי נתתי** וגו'. תימה למאי דסלקא דעתין דשמא אמאי אלטוריך ולאלה חנם דמקדשה בכסף שמעינן מכי יקח ומאת בתי שמעינן לה דלא הוי לדידה:

ואימא הני מילי קטנה. ואע"ג דקרא בנת עונשין מייתי ס"ק בתי נתתי כשהיתה קטנה וא"ת הא לקטנה לא אלטוריך קרא דשמא זבוני מזכין לה כסף קידושיה מיבעיא דבכה"ג קאמר בשמוך גבי מעשה ידיה וי"ל דגבי מעשה ידיה קאמר שפיר דכיון שיש לו כח למכור מעשה ידיה לאחר פשיטא שהם שלו אבל מה ענין קידושין אבל מכירה אע"ג דיכול האדון לייעדה בכסף קנייתה היינו משום דגזירת הכתוב הוא דיכול לייעדה בכסף קנייתה אבל שאר קידושין אימא דאין האב זוכה בהן כלום ועי"ל דאמעשה ידיה פשיטא ליה שהם שלו כל זמן שיכול למוכרה דהיינו עד נערות אבל משום דמלי מזכן לה עד נערות לא שמעינן שיהא שלו כסף קידושין שהיא מתקדשת בו לעולם ועוד דאת בתי נתתי אינו מיותר ואלטוריך אפילו לקטנה דאלטוריך לאשמעינן דאב נאמן לאסור לו בתו[ד] ולפי המסקנא ע"כ לא אמת אלא בתו והא דדרשינן השתא אביה מקבל קידושיה היינו מפשטיה דקרא:

ממונא מאיסורא לא ילפינן. וא"ת נילף מהפרת נדרים דאביה יכול לקדשה דהיינו איסורא מאיסורא וממילא שמעינן דכספא דאביה הוי כדאמר לעיל השתא אביה מקבל קידושיה איהי שקלה כספא וי"ל דאיסורא דאית ביה ממונא לא ילפי': **יציאה** דכוותה קא ממעט. פי' בקונטרס בלשון שני וכן פירש רבינו חננאל דכוותה היינו מה התם בנערה אף הכא נמי להאי אדון מרבינן כסף בנערה ואין נראה דאכתי תקשי ואימא לדידה אלא פירוש הקונטרס עיקר והשתא כיון דשמעינן מהאי קרא דכספא דאביה הוי סברא הוא דליהו נמי מקבל דהשתא אביה שקיל כסף קדושיה ואיהי תקדוש נפשה:

לענין הפרת נדרים נפקא לה מרשותו. הכי נמי הוה מצי למימר דלענין אכילת תרומה נפקא לה מרשותו דאם בת כהן לישראל היא אינה אוכלת בתרומה כדאמרינן בים מותרות (יבמות דף פז. ושם) אלא ניחא ליה למנקט הפרת נדרים שהפסיד כחו שהיה לו בה להפר נדריה דומיא דיציאת אדון שמפסיד מעשה ידיה: **זכאי** במציאתה משום איבה. מדאורייתא ליכא למילף שתהא מציאתה לאביה כמו שקידושיה לאביה דשאני קידושין דלא קטרחא בהו כלל אבל מציאתה דקטרחא להגביה מציאתה וכה"ג עדיף לריכותא בים קידושין (דף ד:) דלא גמרינן מעשה ידיה מקידושיה דלא קא טרחא בהו כלל ואם תאמרי נילף מתרוייהו דהשתא ומה הנך דמחמת גופה קא אתו הוי דאב מציאה לכ"ש וי"ל דמה להנך שהאב נפסל על ידיהן דעל ידי קידושין היא מפקעת עצמה ממנו ומעשה ידיה כדאמרינן בים קידושין (ג"ז סט):

משוש

כפ"ח לאדון זה פי' שהמוכר את בתו קטנה יוצאה בסימנים וכשתצא מרבה אינה נותנת לו כסף. אבל יש כסף לאדון אחר דכי נפקא מ' שות אב לרשות בעל אית ליה כסף קידושין: ובמעשה ידיה מגלן אמר ר"ה א"ר מניין למעשה הבת שהן לאביה שנא' וכי ימכור איש את בתו לאמה מה אמה מעשה ידיה לרבה אף בת מעשה ידיה לאביה פי' מלאמה דהוא יתר קדרישׁ:

דה"ת לא בזמת ופגם, ואנם זה שנא עליה אמסר ממון זה שמלמה ולא יקפלו עליה מוזעין (שם). אלא. לעולם מקרא קמא דאין כסף לאדון בזמת ופגם, שאונם דלכל. אין כסף אבל ביציאת אדון יש כסף, יציאה דכוותה קא ממעט. יציאת אדון דומיא דיציאת אמה קא ממעט מדין אמה ולמימר דיש כסף בה, ומה יציאת אמה העבריה אין כסף לאדון דנפקא מרבוסיה קאמר קרא, אף מעשו דיש כסף דקא דייק ליציאת אדון יש כסף לאבי שיאלה אימנו אבל אמר שם). והא לא דמיא. יציאת אדון ליציאת אמה, והיכי קאמרת דיציאת אדון אמי למעוטי, הא לאו דכוותה היא, דאכתי לא נפקה מרבוסיה ודאי לעשיתה עד שתכנס לחופה (שם). בהפרת נדרים מ"ר נפקא ליה מרשותיה. שאינו יכול להפר לבנו (שם). אביה ובעלה מפירין לה נדריה. ואינו מופר עד שיפרו שניהם (דברים כד). כל הוויות קידושין במשמע, כסף ושטר ויציאה (לקמן עד.).

ואידי ואידי כדרכה בעינן אלא שלח רב כהנא משמיה דרבי יוחנן [א]אינו חייב עד שיבעול כדרכה ויוציא שם רע בכדרכה: **מתני'** [ב]האב זכאי בבתו בקידושיה בכסף בשטר ובביאה [ג]זכאי במציאתה ובמעשה ידיה [ד]ובהפרת נדריה [ה]ומקבל את גיטה [ו]ואינו אוכל פירות בחייה נשאת יתר עליו הבעל [ז]שאוכל פירות בחייה [ח]וחייב במזונותיה ובפרקונה וקבורתה רבי [ט]יהודה אומר [י]אפי' עני שבישראל לא יפחות משני חלילין ומקוננות: **גמ'** [יא]בכסף מנלן אמר רב יהודה אמר קרא [יב]ויצאה חנם אין כסף אין לאדון זה ויש כסף לאדון אחר ומנו אביה ואימא לדידה השתא אביה מקבל קידושיה דכתיב [יג]את בתי נתתי לאיש הזה איהי שקלא כספא ואימא הני מילי קטנה דלית לה יד אבל נערה דאית לה יד איהי תקדש נפשה ואיהי תשקול כספא אמר קרא [יד]בנעוריה בית אביה כל שבח נעורים לאביה ואלא הא דא"ר הונא אמר רב [טו]מנין שמעשה הבת לאביה שנאמר [טז]וכי ימכור איש את בתו לאמה מה אמה מעשה ידיה לרבה אף בת מעשה ידיה לאביה למה לי תיפוק ליה מבנעוריה בית אביה אלא ההוא בהפרת נדרים הוא דכתיב וכ"ת נילף מינה [יז]ממונא מאיסורא לא ילפינן וכ"ת נילף מקנסא ממונא מקנסא לא ילפינן וכ"ת נילף מבושת ופגם שאני בושת ופגם דאביה נמי שייך ביה אלא מסתברא דכי ממעט רחמנא יציאה דכוותה קא ממעט והא לא דמיא הא יציאה להא יציאה התם גבי אדון נפקא לה מרשותיה לגמרי יציאה דאב אכתי מחסרא מסירה לחופה מהפרת נדרים מיהא נפקא לה מרשותיה דתנן [יח]נערה המאורסה אביה ובעלה מפירין לה נדריה: שטר וביאה: מנא לן אמר קרא [יט]והיתה לאיש אחר [יט]איתקוש הוויות להדדי: זכאי במציאתה:

משוש

אידי ואידי כדרכה בעינן. כיון דאמר דברים כבתבן היאך אתה קורא לא מצאתי לה בתולים אלא אם כן אמר בעלאתיה כדרכה ומצאתיה בעולה: **מתני' האב זכאי בבתו בכספא.** שכסף קידושיה שלו: **ובשטר.** שאם קבל שטר אירוסין עליה הרי זו מקודשת: **בביאה.** רשאי למוסרה לביאה לשם קידושין: **ומקבל את גיטה.** אם נתגרשה מן האירוסין וקודם שנגרה אבל בגרה או ניסת אינו אין לו רשות בה: **ואינו אוכל פירות בחייה.** אם נפלו לה קרקעות בירושה מבית אמה אין אביה אוכל פירותיהן אלא עושה בחייה. אלא אם כן מתה והוא יורשה: **יתר עליו הבעל.** שהוא זוכה גם בכל השנויים למעלה ואוכל פירות מנכסים שנפלו לה בירושה משניסת לו: **וחייב במזונותיה ובפרקונה.** אם נשבית שהוא תנאי כ"ד בתנן במתני': **קבורתה.** דאמרינן לקמן קבורתה תחת כתובתה שהכניסה לו מבית אביה והוא יורשה במיתתה: **משני חלילין.** להספד. קלמיל"ש: **גמ' בכסף מנלן.** דכסף קידושיה לאביה: **אין כסף.** באמה העבריה כתיב ובקידושין[ב] פריך אלי מבעי ליה לגופיה: **אין כסף לאדון זה.** בגלאתה מרשותו בסימני נערות כדילפינן בקידושין[ב] דביולאה בסימנים משמעי קרא: **אבל יש כסף לאדון אחר.** כשיולאה מרשותו: **ומנו אב.** שאין אדון לבת ישראל אלא אביה מון מזה שנמכרה לו: **ואימא לדידה הוי.** וקרא כי אתא לאשמועינן אתא שהיא נקנית לבעל בקדושי כסף והכי מדרשה אין כסף ביציאה זו אבל יש כסף ביציאה אחרת ועלוס דידה הוי: **ואימא הני מילי.** דאמרה מורה את בתי נתתי שבידו נתינתה: **קטנה דליס לה יד.** לקדש עצמה. ואע"ג דגבי מוליא שם רע כתיב וההיא נערה הוה דלמא הכי קאמר את בתי נתתי בקטנותה ועתה נערה: **אלא ההיא בספרא נדרים כתיב.** מסקנא דקושיא היא ולא שינויא הוא: **וכי תימא נילף.** כסף קידושיה מקנסה שזיכתה תורה לאב: **מבושת ופגם.** דאמרינן באלו נערות (לעיל מ:) שהוא של אב: **שייך בה.** בידו ליטול ממון ולגייסה בבושת זה למוסרה לביאת קידושין למנוול ולמוכה שחין: **אלא.** כי פרכת אימא לדידה הכי תשני מסתברא כי קא ממעט קרא יציאתה מרשות אב בקידושין מתורת יציאתה מרשות אדון בסימני: **יציאה דכוותה קא ממעט.** מה כסף דיציאת אדון אי הוה התם כסף לאדון שהיא יוצאה ממנו בעי מהוי בפדיון גרעונה דמגרעת עמו ויוצאה והמותר נותנת לו אף כי קאמר נמי יש כסף ביציאה אחרת דאדון שהיא יוצאה ממנו בעי למהוי אלא לדידה ואי אמרת לדידה הוה לא קא ממעט יציאה דכוותה כך מפורש בשאלתות דרב אחאי גאון[ד]. ואני שמעתי יציאה דכוותה קא ממעט מה התם בנערה אף הכא בנערה וקשיא לי אכתי אימא לדידה ובמסכת קדושין פירשתיה בלשון שמועתי ובקושי: **והא לא דמיא.** יציאה דקדושין ליציאת אמה העבריה ולא יציאה דכוותה היא: **אלכתי מיתסרא מסירה לחופה.** ועדיין היא ברשות האב לירושתה ולמעשה ידיה: **נפקא לה מרשותיה.** דעד עכשיו היה מיפר לבדו ועתה מיפר בשותפות עם בעלה: **בשטר וביאה מנלן.** דגיד אביה לקדשה ולמוסרה על כרחה: **איתקוש הוויות להדדי.** מה כסף ברשות אביה אף קידושי שטר וביאה ביד אביה. וקידושי שטר וביאה דמקדשת בהו ילפינן בקידושין[ב]:

משוש

דקאי עליהם (שם). וכי תימא נילף מינה. ממון מנדרים (שם). וכי תימא נילף מקנסא. כסף קידושיה מכסף קנסה, שאונס ופיתוי לאביה ממשים כסף (שם). **ממונא מקנסא לא ילפינן.** שהקנס טולי חדוש ומחדוש לא גמרינן ואתמי קידושיה מגלן דלאביה הוי (שם). **מבושת ופגם.** דקימינן לן (לעיל מ:) שהמאנס ומן בושת ופגם לאב ונטלו לאו קנסא הוא (שם). **דאביה** נמי שייך בה. שיש לו דין חלק בהן, שיש בידו לגייסה ולפוגמה בשביל ממון שיטול לו, דאי בעי מסר לה למנוול ומוכה שחין,

מסורת הש"ס

ה) קדושין ג: י. לקמן פה:, כ) [נדה מז.], ג) [קדושין ג: כל הסוגיא ע"ש], ד) [עיל מ: קדושין ג: [לקמן מז.], ה) [בכרכות יט: וש"נ], ו) נדרים מז. עד: יבמות כט: [עיל נט. קדושין ד:, ז) [לקמן עד. קדושין ט:], ח) [דף ד.], ט) [שם], י) [פ' משפטים מ' כמן], כ) [דף ד: ומילן], ל) [עיל כב.].

תורה אור השלם

1. ואם שלש אלה לא יעשה לה ויצאה חנם אין כסף:
שמות כא יא
2. ואמר אבי הנער אל הזקנים את בתי נתתי לאיש הזה לאשה וישנאהו:
דברים כב טז
3. אלה החקים אשר צוה יי את משה בין איש לאשתו בין אב לבתו בנערה בית אביה:
במדבר ל יז
4. וכי ימכר איש את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים:
שמות כא ז
5. והיתה מבית והלכה והיתה לאיש אחר:
דברים כד ב

לעזי רש"י

קלימל"ש. חלילים (כלי-נגינה).

מוסף רש"י

האב זכאי בבתו בקידושיה. שהכסף יהיה שלו והוא מקבל הפטר והוא מוסרה לביאה על כרחה לשם קידושין בעודה נערה (קדושין ג:). **ויצאה חנם.** גבי אמה העבריה היוצאת מרשות אדון בסימני נערות ומלי למיתמר ויצאה חנם, ולא נעי אין כסף, אלא למילדא ביה אין כסף לאדון זה שיוצאה ממנו, **אבל יש כסף לאדון אחר.** כשיוצאה ממנו (שם). **ואימא לדידה.** הוי אלי כסף, דהא לא כתיב אין לו כסף, דתיקוק מינה אין כסף לאדון זה כו', אלא הכי דוק מינה אין כסף ביציאה זו אבל יש כסף ביציאה אחרת ועלוס לדידה (שם). איהי שקלא כספא. בתמיה, אפסר שעל חנם זיכוו הכתוב בקנלא קדושיה (שם). **ואימא הני מילי.** דאמר לה לכנסם, קטנה. בקטנה שאין לה יד, דלאו בת דעה היא, ואע"ג דקרא דמוליא שם רע בנערה כתיב, דכתיב ומנו לאבי הנערה, לעולם דקדשה ניהלה בקטנותה (שם). **אבל נערה** דאית לה יד. משכניאה שמי שערות גדולה לכל דבר, לכל עונשין וממון, שמקחה מקח וממכרה ממכר, איהי תקדש נפשה כו' (שם). **בנעוריה בית אביה.** הכי דרש לה כל זמן שבנעוריה היא של אביה, דכל שבח הבא לאביה הוא (שם). **לאמה.** קרא יתירא הוא ודרש ליה מנו הכי היא לו לאמה, ובכמו נערה אשמעינן דאי בקטנה לא אילטריך, דאמת זבוני מזכין לה מעשה ידיה מבנעוריה (שם). תיפוק ליה מבבנעוריה. אי מייתי הוי מלי למילף, אלא על כרחך מדלא יליף מהתם שמעינן מינה לא בשבח נעוריה אמאי דלגופיה אלטריך גבי נדרים מ"ר נפקא ליה מרשותיה. שאינו יכול להפר לבנו (שם). אביה ובעלה מפירין לה נדריה. ואינו מופר עד שיפרו שניהם (דברים כד). כל הוויות קידושין במשמע, כסף ושטר ויציאה (לקמן עד.).

תוספות רי"ד

מתני' האב זכאי בבתו בקידושיה בכסף בשטר ובביאה. פי' האב זכאי לקדש את בתו בעודה קטנה או נערה בין בכסף בין בשטר. כי' כוחב לו על הנייר בתך מקודשת לי והאב מקבל השטר ממנו ומקנה אותה לו כי' וכן מקבל הכסף ממנו ומקנה אותה לו בו וכן ביאה יכול למוסרו לו לבא עליה לשם נשואין. ובפ"ק דקידושין מפרש להו דבכל ד"ה מיקדשו כסף אתיא קיחה ד"ה משדה עפרון שטר ד"ה קשי' יציאה להויה ביאה כי' יקח איש אשה ובעלה: ד"ה זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה פי' שיפר נדרים שלה כל זמן שהיא נערה ומקבל את גיטה פי' אם נתגרשה מן האירוסין בעודה קטנה או נערה. אבל אם בגרה או נשאת אין לו רשות בה. ואינו אוכל פירות בחייה פי' אם נפלו לה פירות מבית אמה אינו אוכל פירותיהן אלא עושה כן סגולה. נשאת יתר עליו בעל שהוא אוכל פירות בחייה פי' זוכה במציאתה ומעשה ידיה ובהפרת נדריה אם יתר עליו הבעל שהוא אוכל פירות בחייה פי' מפני שהוא תנאי כ"ד שכתוב לה אם תשתבאי אל הקיבר. ובקבורתה פי' אם מתה בחייו מפני שהוא יורש קבורתה ר"י אומר אפילו עני שבישראל לא יפחות לו מב' חלילים ומקוננות פי' חלילים שיספידוה בהן ומקוננות אחת שתקונן עליה: בי' יהודאי מנ"ל. דכתיב את בתי נתתי לאיש הזה. פי' אי מה בראשון אב לתתה לכל מי שיחפרון ומנין שזוכה בכל כח קידושין דכתיב ויצאה חנם אין כסף אין כסף לאדון זה אבל יש כסף לאדון אחר ונו' ר' אב. פי' מהשמע שנאמר ויצאה חנם איני יודע שאין כסף ת"ל אין כסף וקרא יתר הוא לדרשא אחא אין

משום איבה. דכיון דאינו חייב במזונותיה אי אמרת מגיאתה שלה איכא איבה ולא זיין לה תו: **הא דזכי ליה רחמנא לאב למימסרה לחופה.** את בתי נתתי כל נתינות שבה במשמע ואותו היום דאמרינן בפ"ק דב"מ (דף יב: ושם) גבי מציאת בנו ובתו הקטנים לא קטן קטן ממש אלא גדול וסמוך על שולחן אביו זהו קטן קטן ואינו סמוך על שולחן אביו זהו גדול היינו דווקא בקטן אבל בקטנה אפילו אינה סמוכה על שולחן אביה הויא מציאתה לאב משום איבה שלא יקדשנה למנוול ומוכה שחין ולשמואל דאמר התם קטן קטן ממש אפי' אין סמוך על שולחן אביו משום דבשעה שמוצאה מרילה אצל אביו ל"ל לפ"ה [3]דמתני' דהתם לגדלין קתני קטנה אפילו באינה סמוכה נערה בסמוכה וגדול הסמוך על שולחן אביו הוי מציאתו לעצמו לשמואל דליכא למיחש כולי האי לאיבה בבנים כמו בבנות דזילא בהו מילתא לחזר על הפתחים אבל קשה לפ"ה דפשיטא ליה לעילא[4] דמציאתה לאחר מיתת האב לעצמה אע"ג דיזונית מן האחין ומה שפירש בקונטרס לעיל דלהכי פשיטא ליה לעצמה אלא שייך בהו איבה כיון דבעל כרחייהו מיתזנא אין נראה לרשב"א דשייך איבה אפילו היכא דקא מיתזנא בעל כרחייהו אלא שלא יטריחוה כל שעה לב"ד במזונות כדמוכח לקמן בפרק אלמנה (דף לה: ושם) דאלמנה מעשה ידיה ליתומים אע"ג דבעל כרחייהו מיתזנא ומעשה ידיה אינן של בעל אלא משום איבה כדאמר בפרק אע"פ (לקמן דף נח:) מזוני עיקר ומעשה ידיה משום איבה ולפי' ר"י ניחא ואע"ג דמציאת אשה לבעלה אינה אלא משום איבה [5]ואמר בפרק אלמנה (לקמן דף לו.) דגבי יתומים מיהוי לה איבה ואיבה ההיא איבה לאו משום מזונות הוא אלא דמיא למעשה ידיה אלא איבה דקטנה ובקטנה דידה ודיתומין והכא עם האחים לא חייבין כיון דליכא איבה דמזונות ועוד נראה לר"י דמציאתה דומיא דקידושיה דהוי לאב אפילו אינה סמוכה על שולחנו ומעשה ידיה נמי אפילו אינה סמוכה דאב: **דזכי** ליה רחמנא לאב למימסרה לחופה. פירש בקונטרס דכתיב את בתי נתתי ואע"ג דקרא כשהיתה קטנה כדפרישית לעיל אלא דנלמדו הכי פריך שפיר ועי"ל דהא דפריך לעיל ה"מ קטנה משום דאכתי לא קיים בה שיהא לאב שום כח בנערה אבל הכא דכבר למד שיש לו כח לקדשה תו ליתא לן לאוקמא קרא בקטנה דווקא ולפ"ה דלעיל דזינתה אחר המופה לא הויא בסקילה ע"כ מופה הויא בנערות מדנסקלה על זנות בית אביה ול"ע אמאי לא גמרינן קידושין מחופה: **דמסר** לה בשבתות וי"ט. אע"ג דאמר במו"ק (דף מ: ושם) ושמחת בחגך ולא בחשמן דאין נושאין נשים בחולו של מועד משום דאין מערבין שמחה בשמחה ודרשה גמורה היא כדאמר בחגיגה (דף מ: ושם) דהוי מדאורייתא איכא למימר הכא איירי שעה אחת לפני יו"ט שהוא כיו"ט לענין מלאכה דמוספת דאורייתא ובטילה באותה שעה מן המלאכה ל"ע כשמסרה האב לשלוחו הבעל או נשואין בלא סעודה אע"ג דאמר בהחולץ (יבמות דף מג: ושם) דנשואין בלא סעודה איכא שמחה לא חשיבא שמחה כולי האי שיהא אסור ליום ניו"ט מטעם זה: **השתא** זבוני מזבן לה בו' **כי איצטריך קרא לנערה.** הקשה ר"ר יעקב מאורלינ"ש דאמאי איצטריך בנערכין (דף כט:) למילף מק"ו דאין אדם יכול למכור את בתו כשהיא נערה להשתא מכורה כבר יוצאה שאינה מכורה אינו דין שלא תמכר תיפוק ליה מהכא דאין יכול למוכרה מדאיצטריך לאמה דאי יכול למוכרה מה צריך קרא פשיטא דהשתא זבוני מזבן לה מעבד כו' ושמעתי בשם מורי הר"ם דמהכא נמי לא ידעינן אלא מכח ק"ו דהשתא זבוני מזבן לה ולי נראה דאי לאו ק"ו דהתם ה"א דאמאי מזבן לה והוה דרשינן מלאמה דמעשה ידיה לאביה אפי' בבוגרת[6]: **כתב** לה פירות כסות ובלים. למאי דמוקי בקונטרס הך בריתא מן האירוסין הא דקתני לקמן אלוחי האב עם אלוחי הבעל כו' מתה אביה יורשה אחיו כרבנן ומיהו בנישואין כ"ע מודו דקתני בסיפא דהיא ואין נראה לר"ת דאי מן האירוסין למה קבעה אמתני' דהכא דאיירי בנישאת ועוד אמאי זכה לרבי נתן הא קתני שכתב [7] שיבואו עמה מבית אביה לבית בעלה והא לא בא ועוד דמסיק אבל הכא משום איחתוני הוא ואי באירוסין אירוסין לא הוי קרי חיתון אלא איקרובי דעתא כדלקמן ברש"א עפ"פ (דף נ.) ואע"ג דבפרק הנושא (לקמן דף קב.) קאמר גבי כמה אתה נותן לבתך כך וכך וכו' דאיירי באירוסין בהיא הגאה דאיתמי אהדדי גמרי ומקנו באמירה יש לומר דה"פ בהיא הגאה שיבואו לבסוף לידי חיתון נשואין גמרי ומקנו אהדדי אף בשעת אירוסין ונראה לר"ת דהך בריתא בנשואין מיירי וטעמא דלא זכה לתנא קמא משום דאמר סהדי דאין דעת האב ליתן נדוניא זו אלא ע"מ שתהנה בתו ממנה כמו הבעל ולרבי נתן ליתא ליה אומדנא וזכה הבעל וקאמר לימא דבפלוגתא דרבי אלעזר ורבנן קמיפלגי דמ"ד לא זכה כרבי אלעזר ואע"ג דהתוא דר"ל באירוסין והכא בנישואין מכל מקום מדמה להו כי היכי דאזיל ר' אלעזר בתר אומדנא דלא כתב אלא על מנת לכונסה ה"נ אזיל בתר אומדנא שלא כתב אלא על מנת שתהנה בתו ולבתר הכי קאמר למ"ד זכה דעד כאן לא קאמר ר"ל אלא מדידיה לדידה דלא אקני לה אלא ע"מ לכונסה משום חיבת חופה אבל מדידה לדידה אפי' ר"ל מודה דדי לנו באומדנא של חיתון נישואין אע"ג דאיכא תו אומדנא אחרינא די לנו באומדנא זו כיון דהוי

משום איבה: במעשה ידיה: מנלן [6]דאמר רב הונא אמר רב מנין שמעשה הבת לאב שנאמר [1]וכי ימכור איש את בתו לאמה מה אמה מעשה ידיה לרבה אף בת מעשה ידיה לאביה ואימא הני מילי קטנה דמצי מזבן לה אבל נערה דלא מצי מזבן לה מעשה ידיה דידה הוו מסתברא דאביה הוו דאי ס"ד מעשה ידיה לאו דאביה אלא הא דזכי ליה רחמנא לאב למימסרה לחופה היכי מצי מסר לה הא קמבטל לה ממעשה ידיה [3]פריך רב אחאי אימא דיהיב לה שכר פקעתה אי נמי דמסר לה בלילא אי נמי [8]דמסר לה בשבתות וימים טובים אלא קטנה לא צריכא קרא השתא זבוני מזבין לה מעשה ידיה מיבעי [אלא] כי איצטריך קרא לנערה: בהפרת נדריה: מנלן דכתיב [2]בנעוריה בית אביה: ומקבל את גיטה: מנלן דכתיב [3]ויצאה והיתה [4]איתקוש יציאה להוייה: ואינו אוכל פירות בחייה: ת"ר האב אינו אוכל פירות בחיי בתו רבי יוסי ברבי יהודה אומר האב אוכל פירות בחיי בתו במאי קמיפלגי ת"ק סבר בשלמא בעל תקינו ליה רבנן פירי דא"כ מימנע ולא פריק אלא אב מאי איכא למימר דמימנע ולא פריק בלאו הכי פריק לה ור' יוסי בר' יהודה סבר אב נמי מימנע ולא פריק סבר כיסא נקיטא עילוה תיזיל ותפרוק נפשה: ניסת יתר עליו הבעל שהוא אוכל כו': ת"ר כתב לה פירות כסות וכלים שיבואו עמה מבית אביה לבית בעלה מתה לא זכה הבעל בדברים הללו משום רבי נתן אמרו זכה הבעל בדברים הללו לימא בפלוגתא דרבי אלעזר בן עזריה ורבנן קמיפלגי דתנן [7]נתארמלה או נתגרשה בין מן הנשואין בין מן האירוסין גובה את הכל ר"א ב"ע אומר מן הנשואין גובה את הכל ומן האירוסין בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה שלא

מ"ד

לר"י דמציאתה דומיא דקידושיה דהוי לאב אפילו אינה סמוכה על שולחנו ומעשה ידיה נמי אפילו אינה סמוכה הויא העדפה לאב: **דזכי** ליה רחמנא לאב למימסרה לחופה. פירש בקונטרס דכתיב את בתי נתתי ואע"ג דקרא כשהיתה קטנה כדפרישית לעיל אלא דנלמדו הכי פריך שפיר ועי"ל דהא דפריך לעיל ה"מ קטנה משום דאכתי לא קיים בה שיהא לאב שום כח בנערה אבל הכא דכבר למד שיש לו כח לקדשה תו ליתא לן לאוקמא קרא בקטנה דווקא ולפ"ה דלעיל דזינתה אחר המופה לא הויא בסקילה ע"כ מופה הויא בנערות מדנסקלה על זנות בית אביה ול"ע אמאי לא גמרינן קידושין מחופה: **דמסר** לה בשבתות וי"ט. אע"ג דאמר במו"ק (דף מ: ושם) ושמחת בחגך ולא בחשמן דאין נושאין נשים בחולו של מועד משום דאין מערבין שמחה בשמחה ודרשה גמורה היא כדאמר בחגיגה (דף מ: ושם) דהוי מדאורייתא איכא למימר דהכא איירי שעה אחת לפני יו"ט שהוא כיו"ט לענין מלאכה דמוספת דאורייתא ובטילה באותה שעה מן המלאכה ל"ע כשמסרה האב לשלוחו הבעל או נשואין בלא סעודה איכא שמחה אלא דאמר בשם מורי הר"ם דמהכא נמי לא ידעינן אלא מכח ק"ו דהשתא זבוני מזבן לה ולי נראה דאי לאו ק"ו דהתם ה"א דאמאי מזבן לה והוה דרשינן מלאמה דמעשה ידיה לאביה אפי' בבוגרת[6]: **כתב** לה פירות כסות ובלים. למאי דמוקי בקונטרס הך בריתא מן האירוסין הא דקתני לקמן אלוחי האב עם אלוחי הבעל כו' מתה אביה יורשה אחיו כרבנן ומיהו בנישואין כ"ע מודו דקתני בסיפא דהיא ואין נראה לר"ת דאי מן האירוסין למה קבעה אמתני' דהכא דאיירי בנישאת ועוד אמאי זכה לרבי נתן הא קתני שכתב [7] שיבואו עמה מבית אביה לבית בעלה והא לא בא ועוד דמסיק אבל הכא משום איחתוני הוא ואי באירוסין אירוסין לא הוי קרי חיתון אלא איקרובי דעתא כדלקמן ברש"א עפ"פ (דף נ.) ואע"ג דבפרק הנושא (לקמן דף קב.) קאמר גבי כמה אתה נותן לבתך כך וכך וכו' דאיירי באירוסין בהיא הגאה דאיתמי אהדדי גמרי ומקנו באמירה יש לומר דה"פ בהיא הגאה שיבואו לבסוף לידי חיתון נשואין גמרי ומקנו אהדדי אף בשעת אירוסין ונראה לר"ת דהך בריתא בנשואין מיירי וטעמא דלא זכה לתנא קמא משום דאמר סהדי דאין דעת האב ליתן נדוניא זו אלא ע"מ שתהנה בתו ממנה כמו הבעל ולרבי נתן ליתא ליה אומדנא וזכה הבעל וקאמר לימא דבפלוגתא דרבי אלעזר ורבנן קמיפלגי דמ"ד לא זכה כרבי אלעזר ואע"ג דהתוא דר"ל באירוסין והכא בנישואין מכל מקום מדמה להו כי היכי דאזיל ר' אלעזר בתר אומדנא דלא כתב אלא על מנת לכונסה ה"נ אזיל בתר אומדנא שלא כתב אלא על מנת שתהנה בתו ולבתר הכי קאמר למ"ד זכה דעד כאן לא קאמר ר"ל אלא מדידיה לדידה דלא אקני לה אלא ע"מ לכונסה משום חיבת חופה אבל מדידה לדידה אפי' ר"ל מודה דדי לנו באומדנא של חיתון נישואין אע"ג דאיכא תו אומדנא אחרינא די לנו באומדנא זו כיון דהוי

מסורת הש"ס

א) לעיל מ: [מו:] קידושין ג.. ב) [קידושין יג. וש"נ], ג) [שם ה. וש"נ], ד) [לקמן נד: פט: ב"מ יח.], ה) [דברים כב], ו) [במדבר ל], ז) [ע"ב], ח) גי' מהרש"ל דמתני' דהכא הוי לגדלין יבל"ל, ט) [דף מג.], י) [ויקרא"ל אמר טעם אחר אלא תגנוב משל בעלה ומאמר מגאתי. מ"ר], כ) וכזה מיתרצא פירכא אחריתא דאמאי איצטריך אין כסף ולאחר חנם חד לבוגרת ותד לנערות לכתוב חד וע"כ מוקמינן לנערות דאי לבוגרת אמאי איצטריך לאמה אלא ע"כ דהוי מוקמינן לה לבוגרת יהוי דרשינן מלאמה דמעשה ידיה דבוגרת לאב ויש מפרשים דאי לאו ק"ו דבריתא ה"א דאמאי מזבן לה לאמה איצטריך דאמאי לנערה שנתארסה ונתגרשה שאינו יכול למוכרה דכיון שפירש עליהו עליה דהייני קידושין שוב אינו יכול למוכרה והקשה ה"ר ידידיה מנרבונורק דאמאי איצטריך ק"ו ע"כ לא אלא מזבן לה לאמה דאמאי מזבן לה לאמה דאי לאו דבריתא ה"ל דאמאי איצטריך לנערה דאמאי מזבן לה לאמה דע"כ לנערה איצטריך ולא לנתארסה ונתגרשה מדאיצטריך בנבדו בה ומיהו אין זה כל כך פשוט לכך נקיט ק"ו דהתם בפשיטות.

תורה אור השלם

1. וכי ימכר איש את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים:
שמות כא ז
2. אלה החקים אשר צוה יי את משה בין איש לאשתו בין אב לבתו בנערתה בית אביה:
במדבר ל יז
3. ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר:
דברים כד ב

גליון הש"ס

גמ' דפסר לה בשבתות וי"ט. קשה לי הא מ"מ שייך ניטול מלאכה דהא יכולה לעשות בגרים המותרים לתתון תלוש ולשמור פירות יכדומה דהא שכר שבת ליכא בדרא דאיסורא דאורייתא וצ"ע:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה כתב וכו' הא קתני שכתב לה שיבואו:

מוסף רש"י

גובה את הכל. בין כתובה של תנאי ב"ד דהייני מנה לאלמנה ומאתים לבתולה כין התוספת (ב"מ יז:).

זכאי במציאתה משום איבה. פי' ואע"ג דכל זכותא דמתני' ליף מקראי מציאתה אינה אלא תקנתא דרבנן ומבנעוריה לא מצי למילף דבפ' אלו נערות בעי למילף ברשת ופגם וצער שהם של אב מבנעוריה בית אביה ואקשינן אלא הא דאמר ר"ה א"ר מניין שמעשה הבת לאב שנאמר וכי ימכור תיפוק ליה מבנעוריה בית אביה אלא היא בהפרת נדריה הוא דכתיב. וכ"ת ילפינן מניה ממונא מאיסורא לא ילפינן ובשני' אוחזין תנן מציאות בנו ובתו הקטנים הרי אלו שלו ומציאות בנו ובתו הגדולים הרי אלו שלהן ואמרי' התם לא קטן קטן ממש ולא גדול גדול ממש אלא כל שסומך על שלחן אביו קורא קטן ואע"פ שהוא גדול בשנים וכל שאינו סמוך על שלחן אביו קורא גדול ואע"פ שהוא קטן בשנים: ואינו אוכל פירות וכו'. ת"ר האב אינו אוכל פירות בחיי בתו. ר"י בר"י אומר האב אוכל פירות בחיי בתו במאי קמיפלגי ת"ק סבר בשלמא בעל תקינו ליה דבעל כרחייהו מיתזנא אין נראה לרשב"א דשייך איבה אפילו היכא דקא מיתזנא בעל כרחייהו אלא שלא יטריחוה כל שעה לב"ד במזונות כדמוכח לקמן בפרק אלמנה (דף לה: ושם) דאלמנה מעשה ידיה ליתומים אע"ג דבעל כרחייהו מיתזנא ומעשה ידיה אינן של בעל אלא משום איבה כדאמר בפרק אע"פ (לקמן דף נח:) מזוני עיקר ומעשה ידיה משום איבה ולפי' ר"י ניחא ואע"ג דמציאת אשה לבעלה אינה אלא משום איבה [5]ואמר בפרק אלמנה (לקמן דף לו.) דגבי יתומים מיהוי לה איבה ואיבה ההיא איבה לאו משום מזונות הוא אלא דמיא למעשה ידיה אלא איבה דקטנה ובקטנה דידה ודיתומין והכא עם האחים לא חייבין כיון דליכא איבה דמזונות ועוד נראה

תוספות רי"ד

[1] ובי ימכר איש את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים. [2] אלה החקים אשר צוה יי את משה בין איש לאשתו בין אב לבתו בנערתה בית אביה. [3] ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר. [4] איתקוש יציאה להוייה. [5] ואמר בפרק אלמנה (לקמן דף לו.) דגבי יתומים מיהוי לה איבה ואיבה ההיא איבה לאו משום מזונות הוא אלא דמיא למעשה ידיה אלא איבה דקטנה ובקטנה דידה ודיתומין והכא עם האחים לא חייבין כיון דליכא איבה דמזונות ועוד נראה לר"י דמציאתה דומיא דקידושיה דהוי לאב אפילו אינה סמוכה על שולחנו ומעשה ידיה נמי אפילו אינה סמוכה הויא העדפה לאב: **דזכי** ליה רחמנא לאב למימסרה לחופה. פירש בקונטרס דכתיב את בתי נתתי ואע"ג דקרא כשהיתה קטנה כדפרישית לעיל אלא דנלמדו הכי פריך שפיר ועי"ל דהא דפריך לעיל ה"מ קטנה משום דאכתי לא קיים בה שיהא לאב שום כח בנערה אבל הכא דכבר למד שיש לו כח לקדשה תו ליתא לן לאוקמא קרא בקטנה דווקא ולפ"ה דלעיל דזינתה אחר המופה לא הויא בסקילה ע"כ מופה הויא בנערות מדנסקלה על זנות בית אביה ול"ע אמאי לא גמרינן קידושין מחופה: **דמסר** לה בשבתות וי"ט. אע"ג דאמר במו"ק (דף מ: ושם) ושמחת בחגך ולא בחשמן דאין נושאין נשים בחולו של מועד משום דאין מערבין שמחה בשמחה ודרשה גמורה היא כדאמר בחגיגה (דף מ: ושם) דהוי מדאורייתא איכא למימר דהכא איירי שעה אחת לפני יו"ט שהוא כיו"ט לענין מלאכה דמוספת דאורייתא ובטילה באותה שעה מן המלאכה ל"ע כשמסרה האב לשלוחו הבעל או נשואין בלא סעודה איכא שמחה אלא דאמר בשם מורי הר"ם דמהכא נמי לא ידעינן אלא מכח ק"ו דהשתא זבוני מזבן לה ולי נראה דאי לאו ק"ו דהתם ה"א דאמאי מזבן לה והוה דרשינן מלאמה דמעשה ידיה לאביה אפי' בבוגרת[6]: **כתב** לה פירות כסות ובלים. למאי דמוקי בקונטרס הך בריתא מן האירוסין הא דקתני לקמן אלוחי האב עם אלוחי הבעל כו' מתה אביה יורשה אחיו כרבנן ומיהו בנישואין כ"ע מודו דקתני בסיפא דהיא ואין נראה לר"ת דאי מן האירוסין למה קבעה אמתני' דהכא דאיירי בנישאת ועוד אמאי זכה לרבי נתן הא קתני שכתב [7] שיבואו עמה מבית אביה לבית בעלה והא לא בא ועוד דמסיק אבל הכא משום איחתוני הוא ואי באירוסין אירוסין לא הוי קרי חיתון אלא איקרובי דעתא כדלקמן ברש"א עפ"פ (דף נ.) ואע"ג דבפרק הנושא (לקמן דף קב.) קאמר גבי כמה אתה נותן לבתך כך וכך וכו' דאיירי באירוסין בהיא הגאה דאיתמי אהדדי גמרי ומקנו באמירה יש לומר דה"פ בהיא הגאה שיבואו לבסוף לידי חיתון נשואין גמרי ומקנו אהדדי אף בשעת אירוסין ונראה לר"ת דהך בריתא בנשואין מיירי וטעמא דלא זכה לתנא קמא משום דאמר סהדי דאין דעת האב ליתן נדוניא זו אלא ע"מ שתהנה בתו ממנה כמו הבעל ולרבי נתן ליתא ליה אומדנא וזכה הבעל וקאמר לימא דבפלוגתא דרבי אלעזר ורבנן קמיפלגי דמ"ד לא זכה כרבי אלעזר ואע"ג דהתוא דר"ל באירוסין והכא בנישואין מכל מקום מדמה להו כי היכי דאזיל ר' אלעזר בתר אומדנא דלא כתב אלא על מנת לכונסה ה"נ אזיל בתר אומדנא שלא כתב אלא על מנת שתהנה בתו ולבתר הכי קאמר למ"ד זכה דעד כאן לא קאמר ר"ל אלא מדידיה לדידה דלא אקני לה אלא ע"מ לכונסה משום חיבת חופה אבל מדידה לדידה אפי' ר"ל מודה דדי לנו באומדנא של חיתון נישואין אע"ג דאיכא תו אומדנא אחרינא די לנו באומדנא זו כיון דהוי